

РЕЦЕНЗИЯ

*върху дисертационния труд
за получаване на научната и образователна степен “доктор”
на*

Вероника Николова Гоженко, старши преподавател
в Тракийския университет, Република Молдова

Тема: **„Българската народна песен в мултиетническа среда в
Тракийския район (Република Молдова)”**

Рецензент: **Мария Маринова Попова**, доц, д-р

Представеният труд е един твърде сериозен опит да се обхване песенният фолклор, съставлящ немалка част от фолклорното богатство на Тракийския регион. Особена стойност имат събраните от авторката български народни песни, които в крайна сметка могат да бъдат една чудесна предпоставка и за тяхното опознаване, и за използването им в учебната практика

В *увода* е достатъчно аргументирана значимостта на разработката. Актуалността на темата на настоящото дисертационно изследване е обусловена и от степента на разработеност на проблематиката, като се подчертава необходимостта от по-цялостно изследване / проучване на песенния фолклор в мултиетническа среда. Като се има предвид и този факт, може да се каже, че темата е и актуална и съвременна, а нуждата от такъв тип разработка е защитена убедително.

В този дял се обосновават обектът, предметът, целта, задачите и хипотезата, теоретичната постановка, организацията и методиката на изследването. Всички те са изведени подобаващо и показват насочеността, посоката на работа.

Авторката всъщност си поставя няколко цели, които реализира до голяма степен в дисертацията си. На първо място това е нейната изследователска и събирателска дейност на народни песни от трите най-многобройни етноси в

Република Молдова – българи, украинци и руснаци и се акцентира, както вече посочих, върху български песенни образци.

В този смисъл е и съдържанието на *първата* глава. Тук са отразени редица исторически, социално-икономически, културни характеристики на региона, възникването и формирането на трите етноса и така читателят добива широка представа за Тараклийския район. Вероятно този дял от дисертацията би се сторил на някого като едва ли не пришит текст към цялото съдържание. Според мен обаче той заема своето естествено място и се вписва достатъчно добре в контекста на проблематиката на дисертационния труд. Очевидно е, че бесарабските българи са не само значителна част от населението, но са запазили и своя език, традиции, същност, битуване.

Обстойна характеристика и т.нар. класификация, жанровост на фолклорното песенно творчество е осъществено във *втората глава*. Съвсем основателно е мястото и на сравнителния анализ на песенния фолклор на трите етноси. И използваните тук литературни източници дават още по-голямо основание да се приемат изводите, които са направени в края на последния раздел. Заслужава внимание и последният параграф, в който коректно са анализирани трудове на Стоян Джуджев, Иван Качулев, Николай Кауфман, Петър Динеков и др.

Сериозен дял в труда се пада на събирателската дейност на песенен фолклор (*третата глава*), осъществена повече от две години в четири селища на района. Похвално е, че са използвани информатори от различни възрасти и отразеното от тях всъщност съставлява едно неоченимо богатство за този район, а и не само на него. За съжаление обаче, голяма част от информаторите са на възраст над 60 години. Този факт също подсказва необходимостта и навременността на такъв вид изследване. Мисля, че този дял от дисертацията има сериозен принос в музикалната фолклористика и би могъл да се ползва в областта на музикознанието и

учебната музикалнопедагогическа практика. Освен това се прави опит за задълбочен анализ на различни песенни образци, което е сериозна заявка за професионален подход в тази насока.

В тази част от труда прави впечатление и закодираното по-специално отношение на г-жа Гоженко към българския фолклор. По този начин се създава по-цялостно впечатление за този край и същевременно се поставя основа, върху която се разкрива спецификата на фолклора.

*Последните две глави са свързани с изследване на практическата приложимост на песенен фолклор в общообразователното училище. Така дисертационният труд придобива едно завършено теоретико-практическо изследване. Непрекъснатата грижа за ролята и мястото на *фолклора* е една от приоритетните задачи в общообразователното училище и с оглед формиране на чувството за локална идентичност у учениците, които ще живеят и ще се реализират в условията на културна глобализация.*

В този смисъл се изследва и осъществяването на интегративни решения по отношение на програмното тематично учебно съдържание с включването на някои народни песни в учебния процес. Успоредно с това дисертантката прави и кратка характеристика на параметрите на целите, задачите, съдържанието на масовото музикално образование в Република Молдова. Както се вижда, учебните програми са построени на тематичен принцип, вероятно наследен още от музикално-възпитателната концепция на Дмитрий Кабалевски, но в този раздел виждаме едно чувствително разширение на включените теми. Подробният анализ на музикалния и поетичния текст на посочените от авторката три български народни песни за използването им в практиката, говори не само за притежаване на безспорни аналитични умения, но и за проявено отношение във връзка с тяхното битуване.

По-същественият дял в дисертацията е виден при провеждане на изследователската експериментална работа. За целта са използвани тестове

и интервюта, чрез които се събират и извеждат резултатите от опитната работа. Тестовите са нестандартизирани, но обхващат твърде пространно съдържание, чрез което могат да се докажат немалко знания и умения на осмокласниците и четвъртокласниците относно възприемане и усвояване на песенния фолклор. Много добре и съвсем основателно дисертантката прави отново подробен анализ на всички поставени въпроси в интервютата при провеждането на т.нар. констатиращ експеримент. Същото е направено и по отношение на използваните тестове. Немалка част от въпросите и задачите в тях са по-нетрадиционни и вероятно предизвикват интерес, и а провокират *мисленето* на учениците. Именно извеждане на нови параметри на обучението с оглед изявяване на познавателните, творческите възможности на учениците, с акцент на провокиране на *мисленето* е необходимо на всеки, в каквато и област ще се изявява в бъдеще.

Описаната обучаваща методика разкрива добре взаимодействието между тематичното съдържание в двата класа и използването на песенния фолклор. Независимо, че авторката не се задълбочава в методическа конкретика, безспорно съдържанието на този раздел убеждава в правомерността на използваната методика. Редно е да се изтъкне, че опитната работа е проведена в нелеки социални, културни и пр. условия, имайки предвид главно факта, че „независимо, че всички ученици владеят български език, те са изявили желание следващите уроци да се провеждат на руски език...”

По отношение на анализа на резултатите смятам, че Вероника Гоженко се е постарала в голяма степен да анализира детайлно и в широта получените резултати, като коментира и дава свое лично мнение при количествената и качествената характеристика на тези резултати. Именно и тук личи задълбоченост, отговорност, коректност. Намирам този дял от дисертацията също за показателен и за уменията на дисертантката не само да вниква в

проблема, а и да изследва задълбочено неговата същност и значимост. Независимо изчерпателността на резултатите в количествено и качествено отношение, би могло те да се изведат в таблици или графики, чрез които по-нагледно да се представят, а и да се очертаят някои зависимости между резултатите в двата класа.

Приемам безрезервно дуплановото оформяне на изводите: в теоретичен и приложен аспект. От своя страна практико-приложният дял може да се разглежда и като основа за бъдещо функциониране на така прилежно събрания песенен материал в различни музикално-научни сфери, и като добра възможност за приложимост на песенния фолклор в системата на музикалното образование в района.

Включените *приложения* обхващат многоаспектността на темата и допълват впечатлението от извършената изследователска дейност на дисертантката. Най-голямо място се заема от нотния материал на 120-те народни песни, от които 100 са събраните и дешифрирани български песни. Само дори този факт и дейност заслужават адмирации, а и заради това, че е видно съществуването на българския фолклор в Тараклийския район и за този фолклор е помислено вече в по-широки граници, дори в перспектива във връзка с музикалното образование.

Авторефератът включва необходимите елементи и достатъчно пълно отразява съдържанието на дисертационния труд; коректно представя научните резултати и приносите от изследването.

Представените пет *публикации* на Вероника Гоженко са по темата на дисертационния труд. Публикувани са в сборници и материали от конференции, с което е дадена необходимата публичност.

Въпросите ми към авторката са: първо, в каква посока смята да разшири дейността си съобразно дисертационното изследване и второ, мисли ли да публикува записаните и дешифрирани народни песни. Не поставям трети

въпрос-проблем относно перспективата за по-голяма приложимост на български народни песни в музикалнообразователния процес, просто защото съм сигурна, че не е в компетенциите на авторката.

В заключение. Представеният за рецензиране дисертационен труд е завършено изследване. Логиката на изложението и апробацията на резултатите са представени логично и в тясна връзка. Дисертантката демонстрира убедително решаването на теоретични, методически и практически въпроси, свързани с изследваната проблемна област. В дисертацията се съдържат значителни научни и приложни приноси; същевременно личи личната позиция, отношение и пристрастия на автора към изследвания проблем.

На основа на всичко посочено, давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на членовете на научното жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Методика на обучението по музика“ на Вероника Николова Гоженко.

София, 3.04.2014

Рецензент: